

Sygn. akt I C 468/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 maja 2021 roku

Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi, I Wydział Cywilny, w składzie:

Przewodniczący: S.S.R. Bartosz Kasielski

Protokolant: aplikant aplikacji sędziowskiej Sylwia Krupa

po rozpoznaniu w dniu 4 maja 2021 roku w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.

przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W.

o zapłatę

1. zasądza od (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. kwotę 620,85 zł (sześćset dwadzieścia złotych 85/100) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 3 maja 2018 roku do dnia zapłaty;
2. zasądza od (...) Bank (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. kwotę 387 zł (trzysta osiemdziesiąt siedem złotych) tytułem kosztów procesu.

Sygn. akt I C 468/21

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 9 października 2020 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. wystąpiła przeciwko (...) Bank (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w W. o zapłatę kwoty 620,85 złotych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 3 maja 2018 roku do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu wskazano, że na skutek przedterminowej spłaty kredytu udzielonego na rzecz M. Z. w dniu 1 września 2015 roku zaktualizowało się po jej stronie prawo żądania zwrotu proporcjonalnej części uiszczonej prowizji, którą to należność powodowa spółka nabyła w drodze cesji wierzytelności od kredytobiorcy.

(pozew k.2 – 6)

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 28 października 2020 roku Sąd Rejonowy dla Łodzi – Śródmieścia w Łodzi orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

(nakaz zapłaty k.31)

W sprzeciwie od nakazu zapłaty z dnia 8 marca 2021 roku (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w Ł. zaskarżyła w całości nakaz zapłaty z dnia 28 października 2020 roku, wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwana przyznała, że wszelkie zobowiązania wynikające z umowy o kredyt gotówkowy o numerze (...) zostały spłacone przez kredytobiorcę w dniu 18 kwietnia 2018 roku. Wskazała jednak, że wysokość prowizji została wyliczona jednorazowo dla konkretnej transakcji i nie była uzależniona od okresu kredytowania. Nie sposób uznać jej zatem za jeden ze składników „całkowitego kosztu kredytu” w rozumieniu art. 49 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim (dalej: u.k.k.), co uprawniałoby kredytobiorcę do żądania zwrotu odpowiedniej części prowizji w związku ze wcześniejszą spłatą zobowiązania. Ponadto, pozwana zakwestionowała wysokość dochodzonego przez powódkę roszczenia, wskazując, z ostrożności procesowej, że gdyby uznać zasadność powództwa, to kwota prowizji podlegającej zwrotowi powinna zostać ustalona według przedstawionego przez nią wzoru matematycznego.

(sprzeciw od nakazu zapłaty k.45 – 54)

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 1 września 2015 roku Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą we W. zawarł z M. Z. umowę kredytu gotówkowego o numerze (...), na podstawie której udzielił jej kredytu na finansowanie bieżących potrzeb konsumpcyjnych w lub na inny dowolny zadeklarowany cel, w tym na spłatę posiadanych zobowiązań kredytowych w banku lub innych bankach, finansowanie prowizji z tytułu udzielenia kredytu oraz na sfinansowanie składki z tytułu ubezpieczenia na życie(...) i składki z tytułu ubezpieczenia (...) w kwocie 7.875,76 złotych. Kwota kredytu miała zostać niezwłocznie udostępniona kredytobiorcy w następujący sposób:

- 6.013,21 złotych przelewem na wskazany rachunek bankowy;
- 786,79 złotych stanowiąca prowizję z tytułu udzielenia kredytu w formie przelewu na rachunek bankowy;
- 480,76 złotych stanowiąca składkę z tytułu ubezpieczenia na życie (...);
- 595 złotych stanowiąca składkę z tytułu ubezpieczenia (...) (§ 1 i 2 umowy).

Całkowita kwota kredytu wynosiła 6.013,21 złotych. Całkowity koszt kredytu na dzień zawarcia umowy wyniósł 3.635,59 złotych, zaś całkowita kwota do zapłaty przez kredytobiorcę to 9.648,80 złotych (§ 4 pkt 5 umowy).

Umowa została zawarta przez strony na okres od dnia 1 września 2015 roku do dnia 15 września 2019 roku (§ 1 umowy).

Kredyt oraz odsetki miały zostać spłacone w 48 miesięcznych, równych ratach (§ 6 pkt 1 umowy).

Kredytobiorca był uprawniony do dokonania spłaty całości kredytu przez upływem okresu kredytowania, a bank miał nie pobierać prowizji z tytułu wcześniejszej spłaty. Wcześniejsza spłata miała skutkować rozliczeniem kredytu za okres jego wykorzystania, zaś kredytobiorca miał wówczas płacić oprocentowanie za okres do spłaty kredytu. Rozliczenie kredytu miało nastąpić w terminie 14 dni od dnia spłaty całości kredytu (§ 11 i 13 umowy).

(umowa kredytu gotówkowego k.23 – 28)

Od dnia 7 września 2018 roku Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą we W. występuje w obrocie pod nazwą (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W..

(odpis KRS k.58 – 86)

W dniu 18 kwietnia 2018 roku M. Z. dokonała wcześniejszej całkowitej spłaty kredytu nr (...) udzielonego jej na podstawie umowy z dnia 1 września 2015 roku.

(potwierdzenie przelewu k.29)

W dniu 23 lipca 2020 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł., jako cesjonariusz zawarła z cedentem – M. Z. umowę przelewu wierzytelności przysługującej cedentowi wobec Bank (...) Spółki Akcyjnej z

siedzibą we W., wskutek której nabyła wierzytelność w zakresie zwrotu prowizji oraz pozostałych opłat i kosztów uiszczonych w związku z zawarciem umowy z dnia 1 września 2015 roku i wcześniejszą spłatą kredytu.

(umowa przelewu k.13)

Pismem z dnia 10 września 2020 roku (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł. poinformował (...) Bank (...) Spółkę Akcyjną z siedzibą w W. o zawarciu umowy przelewu wierzytelności z dnia 23 lipca 2020 roku i wezwał do zapłaty wszelkich należności wynikających z umowy kredytu z dnia 1 września 2015 roku z tytułu dokonania wcześniejszej spłaty przez jego poprzednika prawnego.

(wezwanie do zapłaty k.14 – 15)

W odpowiedzi z dnia 24 września 2020 roku (...) Bank (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w W. odmówiła uwzględnienia reklamacji dotyczącej M. Z..

(pismo k.21)

Powyższy, całkowicie bezsporny, stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o przedłożone dokumenty prywatne, których autentyczność oraz treść nie była kwestionowana przez strony.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje.

Powództwo jako zasadne, podlegało uwzględnieniu w całości.

Na wstępie warto wskazać, iż w umowie kredytu może być określona prowizja należna bankowi, co wprost wynika z brzmienia art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe (tekst jedn.: Dz. U. z 2018 r. poz. 2187), wedle którego kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Nie jest to jednak obligatoryjny element treści tej umowy, ponieważ ustawodawca pozostawia w tym zakresie duży zakres swobody stronom umowy kredytu. Wynika to z postanowień art. 69 ust. 2 pkt 9 Prawa bankowego, zgodnie z którym w umowie kredytu jest ustalana wysokość prowizji, jeżeli umowa ją przewiduje. Ponadto art. 77 Prawa bankowego dopuszcza możliwość poboru przez bank prowizji od kredytu postawionego do dyspozycji kredytobiorcy i przez niego niewykorzystanego, jeżeli zostało to określone w umowie kredytu.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, iż kredytodawca - bank - miał prawo do pobrania prowizji. Bezspornym pozostawało również, że kredytobiorca był uprawniony do spłaty całości lub części zobowiązania przed terminem zgodnie z treścią § 11 pkt 1 umowy, z której to możliwości skorzystał.

Spór między stronami sprowadzał się do ustalenia, czy związku z wcześniejszą spłatą kredytu przez M. Z., jej następcą prawny może – w oparciu o brzmienie art. 509 k.c. w zw. z art. 49 ust. 1 u.k.k. - ubiegać o częściowy zwrot prowizji, przy czym sama skuteczność umowy przelewu wierzytelności także pozostawała poza sporem.

Zgodnie z art. 49 ust. 1 u.k.k., w przypadku spłaty całości kredytu przed terminem określonym w umowie, całkowity koszt kredytu ulega obniżeniu o te koszty, które dotyczą okresu, o który skrócono czas obowiązywania umowy, chociażby konsument poniósł je przed tą spłatą. Konstrukcja i brzmienie tego przepisu są konsekwencją implementacji do polskiego porządku prawnego prawa unijnego. W myśl art. 16 ust. 1 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady Nr 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 roku (Dz.U.UE.L.2008.133.66 z dnia 2008.05.22) w sprawie umów o kredyt konsumencki "Konsument ma prawo w każdym czasie spłacić w całości lub w części swoje zobowiązania wynikające z umowy o kredyt. W takich przypadkach jest on uprawniony do uzyskania obniżki całkowitego kosztu kredytu, na którą składają się odsetki i koszty przypadające na pozostały okres obowiązywania umowy". Przyznać należy, iż w praktyce początkowo pojawiały się spore trudności i rozbieżności ze stosowaniem tego przepisu. W szczególności problematycznym było, czy w przypadku wcześniejszej spłaty kredytu, obniżka kosztów obejmuje również różnego rodzaju koszty początkowe (opłaty przygotowawcze, opłaty administracyjne, opłaty wstępne itp.), które formalnie rzecz biorąc - czyli oceniając je przez pryzmat terminologii używanej w umowach - nie stanowią

odsetek ani wynagrodzenia kredytodawcy z tytułu udzielonego kredytu (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 7 czerwca 2017 roku, III Ca 10/17, Lex nr 2419924). Spór w tym zakresie rozstrzygnął w sprawie o sygn. akt C-383/18 Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który w wyroku z dnia 11 września 2019 roku wskazał, że obniżka, do której uprawniony jest konsument może dotyczyć kosztów, których kwota nie jest zależna od długości trwania umowy o kredyt, przy czym nie może być ona ograniczana do kwoty kosztów zaoszczędzonych przez instytucję kredytową w wyniku przedterminowej spłaty (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 11 września 2019 roku C-383/18, Lex nr 2717297). Tożsame stanowisko zajął także Sąd Najwyższy podkreślając, że przewidziane w art. 49 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim uprawnienie konsumenta do obniżenia całkowitego kosztu kredytu w przypadku jego spłaty w całości przed terminem określonym w umowie obejmuje także prowizję za udzielenie kredytu (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 12 grudnia 2019 roku, III CZP 45/19, Lex nr 2751805).

Sąd Rejonowy w całości podziela wyżej wskazane stanowiska Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej oraz Sądu Najwyższego wskazując, że mają one on silne umocowanie jurydyczne. Przede wszystkim podnieść należy, że zgodnie literalnym brzmieniem art. 49 ust. 1 ustawy, przepis ten obejmuje swoim zakresem całkowity koszt kredytu. Definicja całkowitego kosztu kredytu zawarta została w art. 5 pkt 6 u.k.k., a w jego skład wchodzi wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz koszty usług dodatkowych w przypadku, gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu, z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta. Brzmienie powyżej wskazanego przepisu nie pozwala więc na podzielenie stanowiska pozwanego odnośnie istnienia dwóch rodzajów kosztów kredytu: tych, których wysokość została rozłożona w czasie, a zatem zależą one od czasu obowiązywania umowy oraz mających charakter stały i nierozłożony w czasie, w związku z czym ich wysokość jest niezależna od długości obowiązywania umowy. Co więcej, zestawiając treść art. 5 pkt 6 u.k.k. oraz art. 49 ust. 1 u.k.k. nie sposób również uznać, że ten drugi wyłącza przedmiotowo możliwość obniżenia któregośkolwiek z rodzajów kosztów wchodzących w skład „całkowitego kosztu kredytu”. Obniżenie to ma charakter proporcjonalny, to jest zostało ograniczone do okresu od dnia faktycznej spłaty do dnia ostatecznej spłaty określonej w umowie. Do tego właśnie sprowadza się sens tegoż zmniejszenia, a taką interpretację potwierdza ostatnia część zdania w art. 49 ust. 1 ustawy, zgodnie z którą obniżeniu podlegają nawet te koszty, które konsument poniósł przed spłatą kredytu. Należy uznać, że intencją ustawodawcy było, aby nie różnicować możliwości obniżenia kosztu kredytu w zależności od tego jaki charakter ma ten koszt i w jakim czasie został poniesiony. Istotą i celem tego rozwiązania jest zatem ustanowienie proporcjonalnej redukcji całkowitego kosztu kredytu - niezależnie od tego, kiedy ten koszt został poniesiony przez kredytobiorcę (por. wyrok Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 12 listopada 2019 roku, III Ca 1178/19, Lex nr 3045488).

Odnosząc się jednocześnie do podnoszonych przez pozwaną twierdzeń o braku związania Sądu treścią orzeczenia Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, należy przytoczyć stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w powołanej wcześniej uchwale z 12 grudnia 2019 roku (III CZP 45/19), że kompetencja do dokonania przez Trybunał wiążącej wykładni Dyrektywy Rady 2008/48/WE wynika z treści art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (wersja skonsolidowana Dz.Urz.U.E.C 202 z 2016 r., s. 47 dalej TFUE), zgodnie z którym Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym o wykładni Traktatów oraz o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii, co oznacza, że dokonana przez Trybunał wykładnia wspomnianych aktów ma charakter wiążący. Jeżeli zatem Trybunał dokonał wykładni konkretnego przepisu prawa unijnego, np. zawartego w dyrektywie, przesądzając, który z dwóch lub więcej potencjalnie wchodzących w grę sposobów rozumienia tego przepisu uważa za prawidłowy to taki sam sposób interpretacji powinien być przyjmowany w później wydawanych wyrokach sądów krajowych, w których znajdzie zastosowanie ten przepis. Tym samym Sąd nie może być obojętny na stanowisko wyrażone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, co do sposobu interpretacji przepisów prawa unijnego, a w konsekwencji – prawa krajowego, będącego implementacją regulacji wspólnotowych.

Mając na uwadze powyższe rozważania faktyczne i prawne należy stwierdzić, że kredytobiorcy – przysługuje od pozwanego banku proporcjonalny zwrot wszystkich kosztów, jakie zostały przez niego poniesione w związku z udzieleniem kredytu (w tym prowizji), za czas, w którym środki pieniężne pozwanego nie były już wykorzystywane.

Sąd nie podzielił twierdzeń pozwanej, że kwota prowizji podlegająca zwrotowi powinna zostać obliczona według wzoru przedstawionego w sprzeciwie od nakazu zapłaty. Pozwana nie wskazała bowiem jaka, w jej ocenie, kwota prowizji powinna zostać zwrócona, ani nie podała żadnych danych pozwalających na obliczenie tej kwoty, według przedstawionego przez nią wzoru. Tym samym Sąd uznał, że wartość prowizji podlegającej zwrotowi powinna zostać ustalona proporcjonalnie do czasu rzeczywistego trwania umowy. Zastosowanie tego prostego mechanizmu matematycznego realizuje bowiem zamiar ustawodawcy - wiąże wyliczenie z czasem, w którym nastąpiła faktyczna spłata kredytu, jest uzasadnione ekonomicznym sensem umowy kredytu, a przy tym stanowi przejrzystą, przewidywalną i łatwą do zastosowania oraz zweryfikowania przez konsumenta metodę, uwzględniającą przy tym interesy obu stron stosunku umownego (por. wyrok Sądu Okręgowego w Kielcach z dnia 23 marca 2021 roku, II Ca 158/21, LEX 3162971).

W tym miejscu należy podkreślić, że w wyniku przelewu w rozumieniu art. 509 k.c. przechodzi na nabywcę ogół uprawnień przysługujących dotychczasowemu wierzycielowi, który zostaje wyłączony ze stosunku zobowiązaniowego, jaki wiązał go z dłużnikiem. Innymi słowy, stosunek zobowiązaniowy nie ulega zmianie, lecz zmienia się osoba uczestnicząca w nim po stronie wierzyciela (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 20 lutego 2020 roku, I A Ca 28/20, Lex nr 2923467). Ustawodawca zakłada więc identyczność wierzytelności cesjonariusza z wierzytelnością cedenta (art. 509 § 2 k.c.). Wobec ustalenia, że M. Z. (kredytobiorcy) wobec wcześniejszej spłaty kredytu przysługuje proporcjonalny zwrot kosztów związanych z jego udzieleniem, tożsama wierzytelność przysługuje więc powódce, jako następcy prawnemu w wyniku umowy cesji, tym bardziej, że skuteczność przelewu wierzytelności nie była kwestionowana przez stronę pozwaną na żadnym etapie postępowania. Okoliczność, że nabywcą wierzytelności jest podmiot profesjonalny nie wpływa na zakres przysługującego mu prawa do domagania się zwrotu kosztów poniesionych związku z udzieleniem kredytu w myśl art. 49 u.k.k.

W niniejszej sprawie umowa kredytu została zawarta na okres od 1 września 2015 roku do 15 września 2019 roku (48 miesięcy i 14 dni), zaś w związku z całkowitą spłatą ze strony kredytobiorcy, rzeczywiście zakończyła się w dniu 18 kwietnia 2018 roku, to jest po upływie 31 miesięcy i 17 dni. Mając na względzie zakres żądania (przyjęcie, że okres kredytowania wynosił 48 miesięcy, a spłata zobowiązania nastąpiła po 32 miesiącach), jak i brzmienie art. 321 § 1 k.p.c., Sąd na podstawie art. 49 ust. 1 u.k.k. w zw. z art. 509 § 1 k.c. zasądził od pozwanej na rzecz powódki kwotę 620,85 złotych, stanowiącą 33 % kosztu prowizji i składek ubezpieczeniowych ($48-32/48 = 33\%$; $1.862,55 \text{ złotych} \times 0,33 = 620,85 \text{ złotych}$).

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 52 u.k.k., zgodnie z którym kredytodawca jest zobowiązany do rozliczenia z konsumentem kredytu w terminie 14 dni od dnia dokonania wcześniejszej spłaty kredytu w całości. Obowiązek ten ciąży na kredytodawcy z mocy prawa i nie jest uzależniony od jakiegokolwiek wniosku kredytobiorcy w tym zakresie. W związku z powyższym Sąd przyznał powódce odsetki od kwoty 620,85 złotych od dnia 3 maja 2018 roku, gdyż całkowita spłata kredytu nastąpiła w dniu 18 kwietnia 2018 roku, wobec czego pozwana winna spełnić obowiązek rozliczenia do dnia 2 maja 2018 roku, a pozostawała w opóźnieniu od 3 maja 2018 roku.

Rozstrzygnięcie o kosztach uzasadnia treść art. 98 § 1 k.p.c.. Pozwana przegrała proces w całości wobec czego jest zobowiązana do zwrotu powódce poniesionych przez nią kosztów w wysokości 387 złotych. Na sumę tę złożyły się następujące należności:

- 100 złotych tytułem opłaty sądowej od pozwu, ustalonej zgodnie z art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 755);
- 270 złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego, ustalonych zgodnie z § 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U. z 2015 r. poz. 1800);
- 17 złotych tytułem opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, ustalonej na podstawie art. 1 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 16 listopada 2006 roku o opłacie skarbowej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1546).